

ODLOMKA IZ
CANKARJEVE ČRTICE

„Skodelica kave“

Velikokrat v svojem življenju sem storil krivico človeku, ki sem ga ljubil. Taka krivica je kakor greh zoper Svetega Duha; ne na tem ne na onem svetu ni odpuščena. Neizbrisljiva je, nepozabljiva. Časih počiva dolga leta, kakor da je bila ugasnila v srcu, izgubila se, utopila v nemirnem življenju. Nenadoma, sredi vesele ure, ali ponoči, ko se prestrašen vzdramiš iz hudih sanj, pade v dušo težek spomin, zaboli in zapeče s toliko silo, kakor da je bil greh šele v tistem trenutku storjen. Vsak drug spomin je lahko zabrisati s kesanjem in z blago mislijo – tega ni mogoče zabrisati. Črn madež je v srcu in ostane na vekomaj. Rad bi človek lagal sam sebi v dušo: „Saj ni bilo tako! Le tvoja nemirna misel je iz prosojne sence napravila noč! Malenkost je bila, vsakdanjost, kakor se jih sto in tisoč vrši od jutra do večera!“

Pred petnajstimi leti sem prišel domov in sem ostal doma tri tedne. Ves tisti čas sem bil potr in zlovoljen. Stanovanje smo imeli pusto; v nas vseh je bilo, zdi se mi nekaj težkega, odurnega, kakor vlažna senca. Prve noči sem spal v izbi; časih sem se ponoči zbudil, pa sem videl v temi, da je bila mati vstala iz postelje in da je sedela za mizo. Čisto mirno, kakor da bi spala; dlani je tiščala k čelu, njen beli obraz se je svetil, tudi če je bilo okno zagrnjeno in ni bilo zunaj ne lune ne zvezd. Poslušal sem natanko in sem razložil, da to ni sopenje spečega, temveč mukoma zatajevano

ihtenje. Odel sem se preko glave; ali skozi odejo in tudi še v sanjah sem slišal njeno ihtenje.

Preselil sem se pod streho, v senco. V ta svoj dom sem plezal po strmih stopnicah, lestvi podobnih. Postlal sem si v senu, pred vrata na klanec pa sem si postavil mizo. Razgled moj je bil siv, razglodan zid. V zli volji, v potrnosti in črnih skrbah sem pisal takrat svoje prve zaljubljene zgodbe. Siloma sem vodil svoje misli na bele ceste, na cvetoče travnike in dišeča polja, da bi ne videl sebe in svojega življenja.

Nekoč sem si zaželel črne kave. Ne vem, kako mi je prišlo na misel; zaželel sem si je. Morda le zategadelj, ker sem vedel, da niti kruha ni doma, kaj šele kave. Človek je v sami razmišljenosti hudoben in neusmiljen. Mati me je pogledala z velikim, plahim pogledom in ni odgovorila. Pust in zlovoljen, brez besed in pozdrava sem se vrnil pod streho, da bi pisal, kako sta se ljubila Milan in Breda in kako sta bila obadva plemenenita, srečna in vesela. „Roko v roki, obadva mlada, od jutranjega sonca obžarjena, v rosi umita ...“

Začul sem tihe korake na stopnicah. Prišla je mati; stopala je počasi in varno, v roki je nesla skodelico kave. Zdaj se spominjam, da nikoli ni bila tako lepa kot v tistem trenutku. Skozi vrata je sijal poševen pramen opoldanskega sonca, naravnost materi v oči; večje so bile in čistejše, vsa nebeška luč je odsevala iz

njih, vsa nebeška blagost in ljubezen. Ustnice so se smehljale kakor otroku, ki prinaša vesel dar. Jaz pa sem se ozrl in sem rekel z zlobnim glasom: „Pustite me na miru! ... Ne maram zdaj!“

Ni še bila vrhu stopnic; videl sem jo samo do pasu. Ko je slišala moje besede, se ni ganila; le roka, ki je držala skodelico, se je tresla. Gledala me je prestrašeno, luč v očeh je umirala. Od sramu mi je stopila kri v lica, stopil sem ji naproti s hitrim korakom. „Dajte, mati!“

Prepozno je bilo; luči ni bilo več v njene oči, nasmehljaja ne več na njene ustnice. Popil sem kavo, pa sem se tolažil: „Zvečer ji porečem tisto besedo, tisto ljubeznivo, za katero sem oguljufal njeno ljubezen ...“

Nisem je rekel ne zvečer ne drugi dan in tudi ne ob slovesu ...

Tri ali štiri leta kasneje mi je v tujini tuja ženska prinesla kavo v izbo. Takrat me je izpreletelo, zaskalelo me v srcu tako močno, da bi bil vzkliknil od bolečine. Zakaj srce je pravičen sodnik in pozna malenkosti.

1. Kdaj pade v dušo težek spomin? ( ) _____
2. Kaj je velikokrat storil v svojem življenju? ( ) _____
3. Kdaj je prišel domov? _____ ( ) _____
4. Kje je spal prve noči? ( ) _____
5. Kako dolgo je ostal doma? _____ ( ) _____
6. Kakšen madež ostane na srcu? ( ) _____
7. Kako dolgo ostane ta madež? _____ ( ) _____
8. Kako ga je zaskalelo v srcu? _____ ( ) _____
9. Kam se je preselil? _____ ( ) _____
10. Kaj je takrat pisal? _____ ( ) _____
11. Človek je v sami razmišljenosti neusmiljen in _____ ( ) _____.
12. Česa si je zaželel? _____ ( ) _____
13. Kaj je začul na stopnicah? _____ ( ) _____ (14.)

Geslo ti pove, ( ) ( ) ( ) ( ) ( ) ( ) ( ) ( ) ( ) ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
da je srce 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14